

iTOSAM

iSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK
EKONOMİ BÜLTENİ
24 EKİM 2025

Ekonomide Son Geliřmeler

- 03** YAPAY ZEKÂ YATIRIMLARI
- 05** DÜNYA ROBOT İSTATİSTİKLERİ
- 08** PARA POLİTİKASI KURULU KARARI
- 09** ARAřTIRMA-GELİşTİRME FAALİYETLERİ
ARAřTIRMASI
- 11** YÜKSEKÖĞRETİM BEYİN GÖÇÜ İSTATİSTİKLERİ
- 13** YURT DIőI ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ
- 15** TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ
- 17** HANEHALKI YURT İÇİ TURİZM

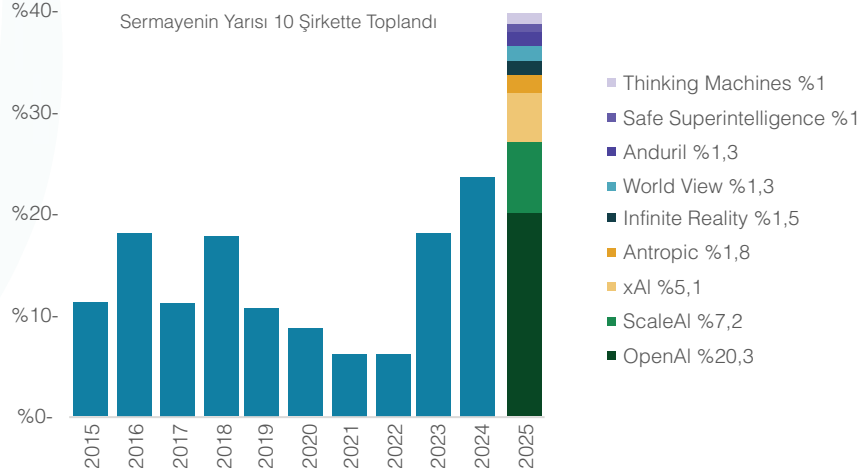
“Sermaye Piyasalarında Yeni Merkez: Yapay Zekâ”

Yatırımcıların yüksek getiri beklentisiyle yöneldiği yapay zekâ alanı, son yıllarda bu sektöre yönelik sermaye akışlarını belirgin biçimde artırıyor. Sermayenin bu alanda yoğunlaşması, girişimcilik ekosisteminde diğer alanlara yönelen yatırımların çeşitliliğini sınırlandırırken aynı zamanda yapay zekâ sektöründe olası bir “balon” oluşumuna ilişkin endişeleri de güçlendiriyor.

Bloomberg’in PitchBook verilerinden derlediği analize göre ABD’deki girişim sermayesi yatırım hacmi 200 milyar dolar seviyesine ulaştı. Bu sermayenin yaklaşık %41’inin yalnızca 10 büyük şirkette toplanması dikkat çekici bir yoğunlaşma olarak öne çıkıyor. Geçtiğimiz yıl söz konusu oranın %25 düzeyinde olduğu dikkate alındığında, sermayenin giderek dar bir grup şirket etrafında toplandığı görülüyor.

Girişim yatırımlarının neredeyse yarısını alan bu 10 şirketin 8’i doğrudan yapay zekâ alanında faaliyet gösteriyor. Listenin ilk sıralarında ise OpenAI, xAI ve Anthropic yer alıyor.

ABD’deki Girişim Sermayesi Yatırımları

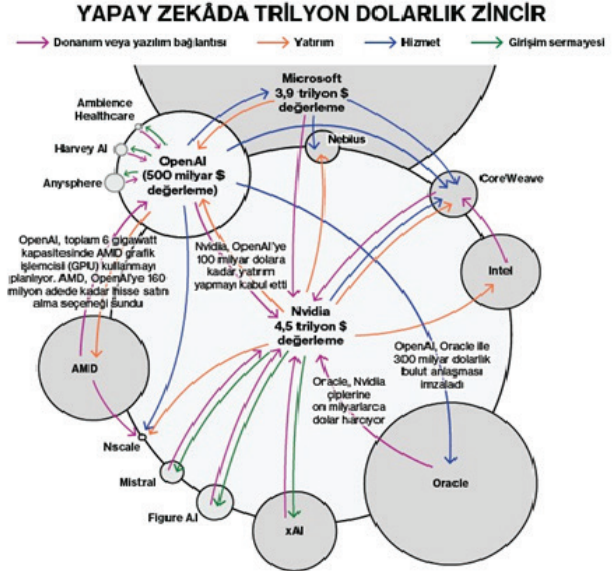
Kaynak: Bloomberg

“Yapay Zekâ Yatırımlarındaki Döngüsel Yatırım Zinciri Artıyor”

Yapay zekâ alanındaki girişim sermayesi yatırımlarının hızla artması, erken aşama girişimcilerin finansmana erişimini zorlaştırırken teknoloji devleri arasında giderek belirginleşen “döngüsel yatırım ağı” sermayenin aynı grup şirketler arasında dönmesine yol açıyor. Örneğin, Nvidia, OpenAI’ye 100 milyar dolarlık yatırım yapmayı kabul ederken aynı dönemde Oracle, OpenAI ile 300 milyar dolarlık bulut bilişim altyapısı anlaşması imzaladı. OpenAI, operasyonlarını desteklemek amacıyla toplam 6 gigawatt kapasitede AMD grafik işlemcisi (GPU) kullanmayı planlıyor. Buna karşılık AMD, OpenAI’ye 160 milyon adede kadar hisse satın alma opsiyonu sunarak bu ekosistem içindeki finansal bağı daha da güçlendirdi. Bloomberg’in analizine göre OpenAI’nin bugüne kadar Nvidia, Oracle ve AMD ile yapmış olduğu anlaşmaların büyüklüğünün 1 trilyon doları aştığı tahmin ediliyor.

Bu çapraz finansman yapısı, büyük teknoloji şirketlerinin birbirini fonlayarak değerlemelerini yukarı taşıdığı bir döngü oluşturuyor. Güncel tahminlere göre Microsoft’un piyasa değeri 3,9 trilyon dolar seviyesine ulaşırken OpenAI’nin değerlemesinin yaklaşık 500 milyar dolar civarında olduğu öngörülüyor. Bu tablo yapay zekâ sektöründe sermaye akışının yalnızca büyüklüğüyle değil aynı zamanda kendi içinde kapalı bir yatırım döngüsü oluşturma eğilimini de ortaya koyuyor.

Yapay Zekâ Şirketlerinin Yatırımları

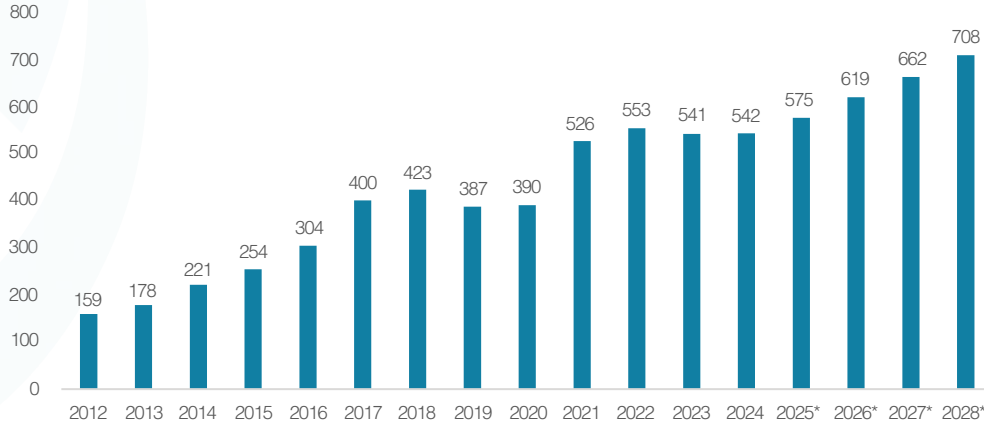

“2024’te 542 Bin Endüstriyel Robot Kurulumu Gerçekleşti”

IFR’nin yayımladığı World Robotics 2025 raporuna göre, 2024 yılında dünya genelinde 542 bin endüstriyel robot kurulumu gerçekleşti. Bu miktar, bir önceki yıla göre %0,2, on yıl öncesine göre %145 oranında artış anlamına geliyor. Küresel ölçekte robot kurulumlarının 2025’te %6 artışla 575 bin adede ulaşması, 2028’de ise 700 bin eşliğini aşması bekleniyor.

Küresel kurulumların %74’ü Asya’da, %16’sı Avrupa’da ve %9’u Amerika kıtalarında yapıldı. En fazla robot kurulumu 295 bin adetle Çin’de gerçekleşti. Japonya 44,5 bin kurulumla ikinci, ABD ise 34,2 bin kurulumla üçüncü sırada yer aldı. Raporda yer alan istatistiklere göre dünya genelindeki endüstriyel robot kurulumlarının %80’i yalnızca beş ülkede gerçekleşiyor.

Yıllık Küresel Endüstriyel Robot Kurulum Sayısı (bin adet)

2025*-2028* aralığı tahmin değerlerini yansıtır.

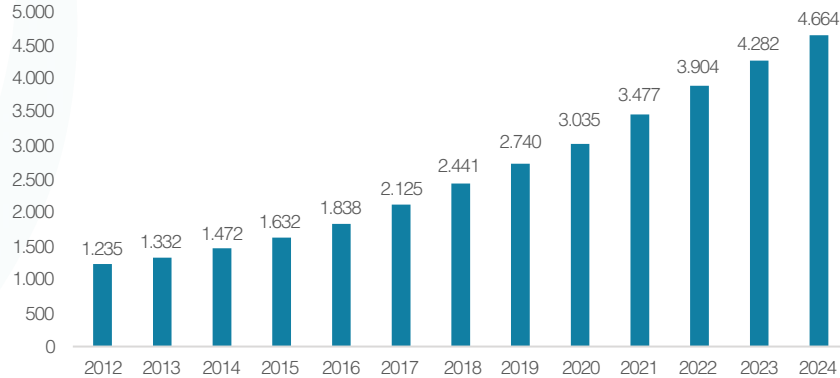
Kaynak: World Robotics 2025

“Küresel Endüstriyel Robot Stokunda Yıllık %8,9 Artış”

Küresel endüstriyel robot stok sayısı bir önceki yıla göre %8,9, on yıl öncesine göre %216,8 artış kaydetti. 2024 yılı sonunda ise fabrikalarda aktif olarak çalışan endüstriyel robot stoku dünya genelinde 4 milyar 664 bine ulaştı. Çin 2 milyar 27 bin ile dünya genelindeki en yüksek robot stokuna sahip ülke konumunda. Bu sayı, dünyadaki toplam robot stokunun %43’ünü temsil ediyor. Endüstriyel robot stok sayısı bakımından Japonya 450,5 bin ile ikinci sırada yer alırken ABD 393,7 bin robotla üçüncü sırada yer aldı.

Endüstriyel robot stokunun yaklaşık %76’sı en fazla robota sahip ilk beş ülkenin elinde bulunuyor. Bu durumun benzeri bir yoğunlaşma yıllık robot kurulum sayılarında da görülüyor. Başka bir deyişle küresel robotik kapasitesi büyük ölçüde birkaç ülke elinde yoğunlaşmış durumda.

Küresel Endüstriyel Robot Stoku (bin adet)

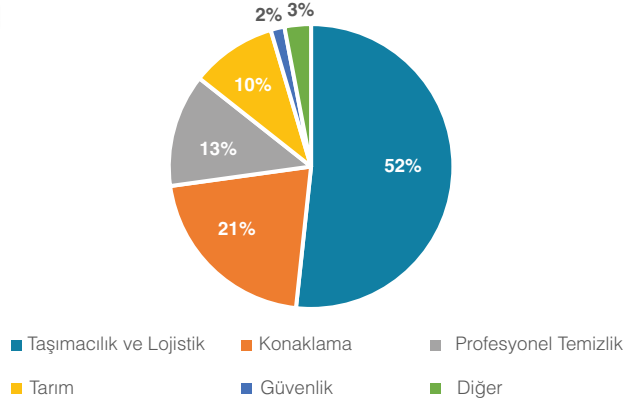
Kaynak: World Robotics 2025

“Profosyonel Hizmet Robot Satışlarında Yıllık %9 Artış”

Dünya genelinde bir önceki yıla göre %9 artan profesyonel hizmet robotları satış sayısı, 2024 yılında yaklaşık 199 bin adede ulaştı. Hizmet robotlarının kullanım alanlarına bakıldığında, %52 ile en büyük payı taşımacılık ve lojistik sektörü alıyor. Onu takiben, konaklama sektörü %21’lik payla ikinci sırada yer alırken temizlik robotları %13’lük payla üçüncü sırada bulunuyor. Profesyonel hizmet robotlarının yanı sıra, medikal robotlarda da artışlar sürüyor. Medikal robot satış sayısı bir önceki yıla göre %91 artarak 2024 yılında 16.700 seviyesinde gerçekleşti.

Dünya genelinde hem endüstriyel hem de hizmet robotlarının hızla yaygınlaştığı açıkça görülüyor. Firmalar için birer verimlilik aracı olmanın ötesine geçen bu teknolojiler, artık ülke ekonomilerinin küresel rekabet gücünü şekillendiren kilit faktörler olarak öne çıkıyor.

Hizmet Robotlarının En Yaygın Kullanım Alanlarına Göre Dağılımı, 2024 (%)

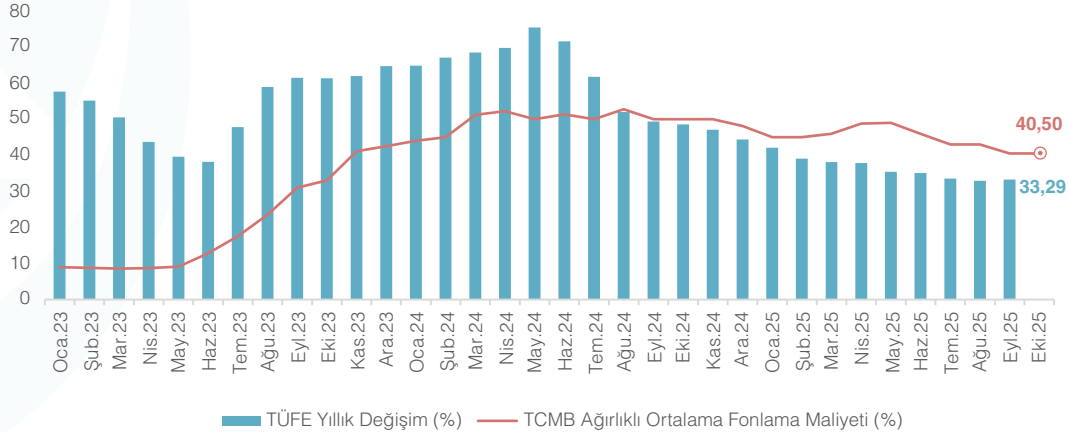

“Merkez Bankası’ndan 100 Baz Puanlık Faiz İndirim Kararı”

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) politika faizinde 100 baz puanlık indirimde giderek faizi %39,5 seviyesine çekti. Para Politikası Kurulu, gecelik vadede borç verme faiz oranını %43,5’ten 42’ye, gecelik vadede borçlanma faiz oranını ise %39’dan %38’e indirdi.

Karar metninde enflasyondaki ana eğilimin eylül ayında yükseldiğine, izlenen talep verilerinin dezenflasyonist düzeyde olduğuna ancak dezenflasyon sürecinin yavaşladığına değinildi. Kurul ayrıca başta gıda olmak üzere son dönemdeki fiyat gelişmelerinin enflasyon beklentileri ve fiyatlama davranışları kanalı ile dezenflasyon sürecinde riskler oluşturduğunu belirtti. İlerleyen süreçte atılacak adımların büyüklüğünün ise enflasyon görünümü odaklı, toplantı bazlı ve ihtiyatlı bir yaklaşımla olacağı vurgulandı.

TÜFE ve Politika Faizi (%)

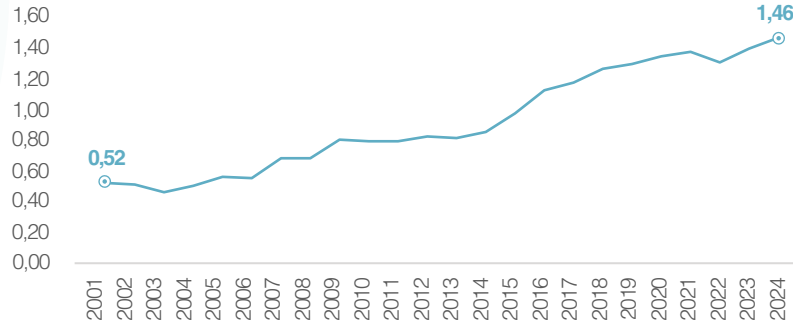

“2024’te Ar-Ge’nin Ekonomideki Payı: %1,46”

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, Türkiye’nin 2024 yılı Ar-Ge harcamaları bir önceki yıla kıyasla 274 milyar 279 milyon TL artarak 651 milyar 822 milyon TL’ye yükseldi. Ar-Ge harcamalarının GSYH içindeki payı ise 2023 yılında %1,39 iken 2024 yılında %1,46’ya çıktı.

Ar-Ge harcamalarında mali ve mali olmayan şirketler %64,8 ile en büyük paya sahip olurken, yükseköğretim kurumları %30,9 ile ikinci sırada yer aldı. Finansman kaynakları açısından değerlendirildiğinde, 2024 yılında Ar-Ge harcamalarının %53,8’i mali ve mali olmayan şirketler tarafından finanse edildi. Genel devlet sektörü %30,4, yükseköğretim ise %12,9 pay aldı. Geçtiğimiz yıl Ar-Ge’de çalışan sayısı toplam 310 bin 473 kişiye ulaştı. Bu personelin %67,1’i mali ve mali olmayan şirketlerde, %30’u yükseköğretimde, %2,9’u ise kâr amacı olmayan kuruluşların da dâhil olduğu genel devlet sektöründe yer aldı.

Ar-Ge Harcamasının GSYH İçindeki Payı, 2001-2024 (%)

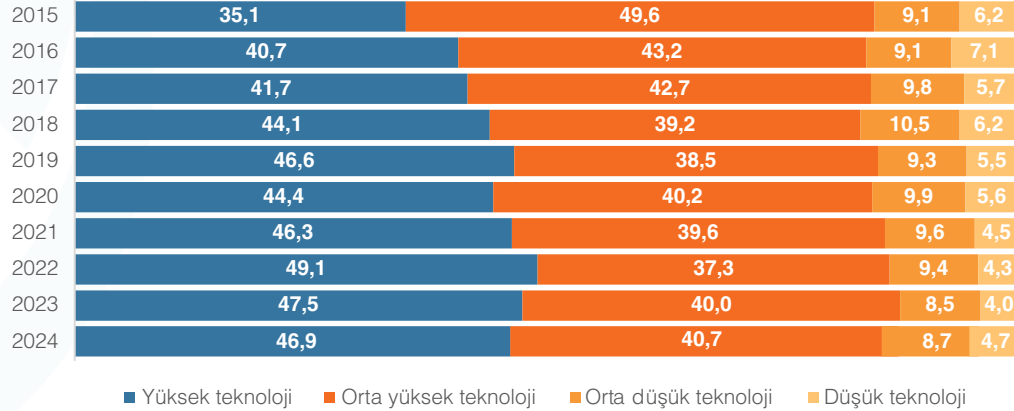

Kaynak: TÜİK

“2024’te Ar-Ge’nin Ekonomideki Payı: %1,46”

Bölgesel olarak, Ar-Ge harcamalarının %33,4’ü İstanbul’da gerçekleştirildi. Bunu %27,8 ile Ankara ve %9,4 ile Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu ve Yalova illeri izledi. 2024 yılında imalat sanayinde gerçekleştirilen 210 milyar 506 milyon TL tutarındaki Ar-Ge harcamasının %46,9’u yüksek teknoloji faaliyetinde bulunan girişimler tarafından gerçekleştirildi. Toplam harcamanın %40,2’si orta yüksek teknoloji, %8,2’si orta düşük teknoloji ve %4,7’si düşük teknoloji faaliyetlerinde yer alan girişimlerden oluştu.

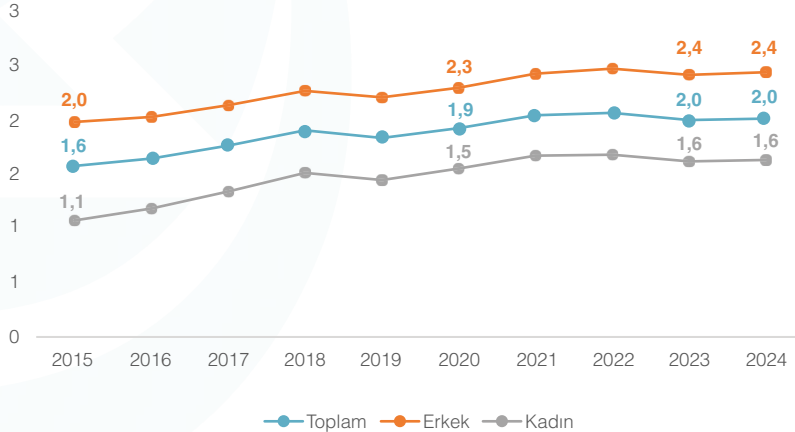
İmalat Sanayinde Gerçekleştirilen Ar-Ge Harcamalarının Teknoloji Düzeyine Göre Dağılımı, 2015-2024 (%)

“Yükseköğretimde Beyin Göçü Oranı: %2,0”

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan Yükseköğretim Beyin Göçü İstatistikleri 2024 verilerine göre, yükseköğretim mezunlarının beyin göçü oranı önceki yıla göre değişmeyerek %2,0 olarak kaydedildi. Bu oran kadın mezunlarda %1,6, erkek mezunlarda ise %2,4 oldu. Üniversite türlerine göre dağılım incelendiğinde, devlet üniversitelerinde beyin göçü oranı %1,7, vakıf üniversitelerinde ise %4,3 olarak belirlendi. Ayrıca, vakıf üniversitesi mezunları arasında burs oranı arttıkça beyin göçü oranının da yükseldiği görüldü. Buna göre, 2024 yılında en yüksek beyin göçü oranı %8,3 ile tam burslu eğitim alan mezunlarda kaydedilirken bu grubu %3,7 ile kısmi burslu ve %3,6 ile ücretli eğitim alan mezunlar izledi.

Cinsiyete Göre Yükseköğretim Mezunlarının Beyin Göçü Oranı (%)

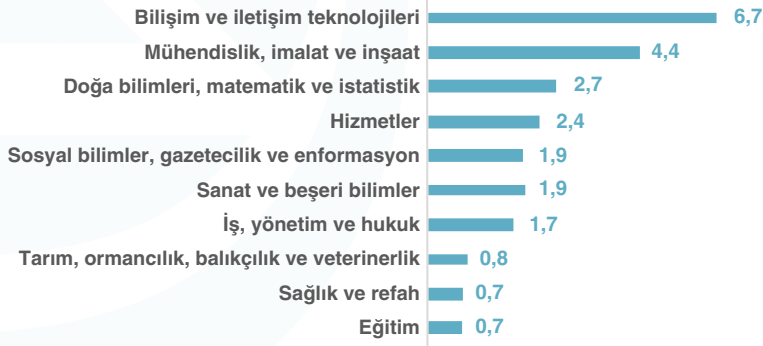

“Öğrenim diline göre yapılan sınıflandırmada, Fransızca eğitim alan mezunlar %9,9 ile en yüksek beyin göçü oranına sahip oldu. Fransızcaı sırasıyla İngilizce (%6,2), Almanca (%5,9) ve Rusça (%4,7) takip etti.”

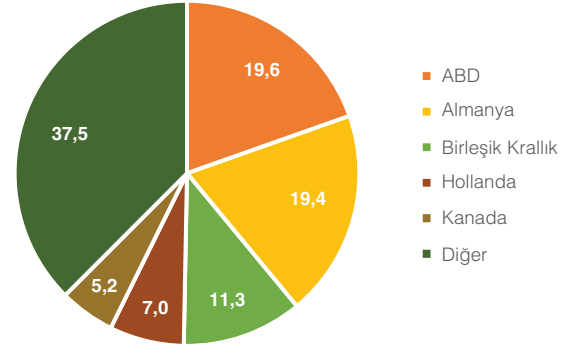
“Mezunların %19,6’sı Göç İçin ABD’yi Tercih Etti”

Yükseköğretim mezunlarının beyin göçü oranları eğitim alanlarına göre incelendiğinde, en yüksek oran bilişim ve iletişim teknolojileri alanında %6,7 olarak kaydedildi. Bu alanı mühendislik, imalat ve inşaat (%4,4) ile doğa bilimleri, matematik ve istatistik (%2,7) izledi. Lisans programları düzeyinde değerlendirildiğinde ise moleküler biyoloji ve genetik %15,0 ile en yüksek beyin göçü oranına sahip oldu. Bu bölümü sırasıyla işletme mühendisliği (%10,8), elektronik mühendisliği (%9,6), matematik mühendisliği (%9,5) ve biyomühendislik (%9,4) takip etti. Ülke bazında bir lisans programını tamamlayan mezunların göç için en çok tercih ettiği ülke ABD oldu. ABD’yi sırasıyla Almanya (%19,4), Birleşik Krallık (%11,3), Hollanda (%7,0) ve Kanada (%5,2) izledi.

Mezunların Eğitim ve Öğretim Alanlarına Göre Beyin Göçü Oranı (%), 2024

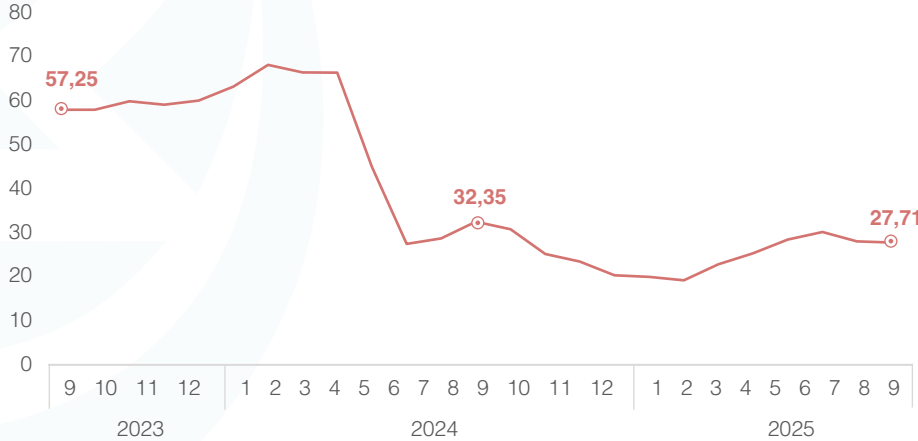
Mezunların Göç Ettikleri Ülke Dağılımı (%), 2024

“YD-ÜFE’de Yıllık %27,71’lik Artış”

Ülke içerisinde üretimi yapılan ve yurt dışına satışı konu olan ürünlerin üretici fiyatlarındaki değişimi gösteren YD-ÜFE eylül ayında bir önceki aya göre %2,01, bir önceki yılın aynı ayına göre %27,71 oranında artış gösterdi.

YD-ÜFE Yıllık Değişim Oranları (%)

Kaynak: TÜİK

“

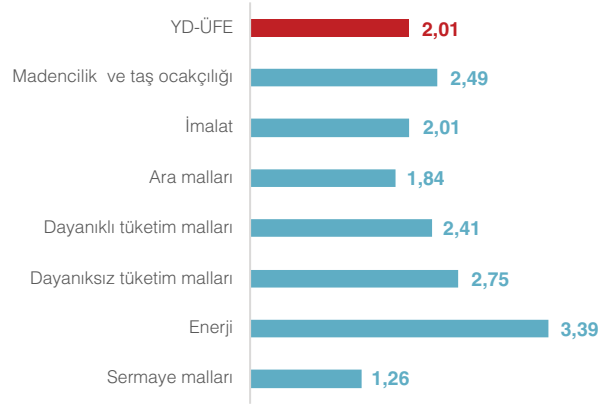
YD-ÜFE ülke içerisinde üretimi yapılan ve yurt dışına satışı söz konusu olan ürünlerin üretici fiyatındaki değişimleri göstermektedir.

”

“Enerjide Aylık %3,39'luk Artış”

Sanayi sektörüne ilişkin aylık değişimlere bakıldığında, imalatta %2,01, madencilik ve taş ocakçılığında %2,49 oranlarında artış gerçekleşti. Ana sanayi grupları incelendiğinde ise enerjide %3,39, dayanıksız tüketim mallarında %2,75, dayanıklı tüketim mallarında %2,41 ve ara mallarında %1,84 artış olarak kaydedildi.

YD-ÜFE Aylık Değişim Oranları, Eylül 2025

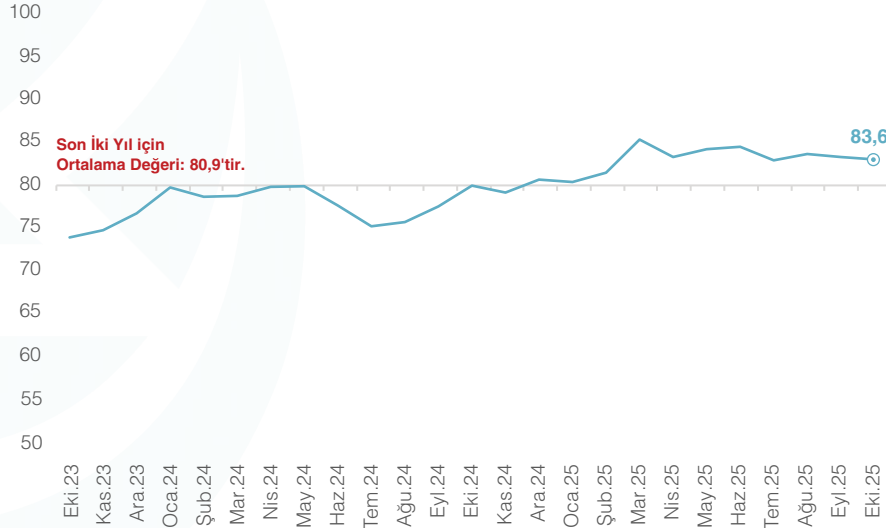

Kaynak: TÜİK

“Tüketici Güveninde %0,3 Azalış”

Tüketicilerin geleceğe ilişkin beklentilerini ölçmek için önemli bir gösterge niteliği taşıyan Tüketici Güven Endeksi eylülde 83,9 iken ekim ayında %0,3 oranında azalarak 83,6 seviyesinde kaydedildi. Bu değer, son iki yıl ortalamasının üzerinde gerçekleşirken 2025 yılı ortalaması olan 83,8 seviyesine ise oldukça yakın bir görünüm sergiliyor. Ekim ayında endekste yaşanan sınırlı düşüşe rağmen önceki yıla kıyasla tüketici güveninde toparlanma eğilimi sürüyor.

Tüketici Güven Endeksi

Kaynak: TÜİK

“ Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) iş birliği ile yürütülen endeks, 0-200 arasında değer almaktadır. Endeksin **100'den büyük olması tüketici güveninde iyimser durumu, 100'den küçük olması ise kötümser durumu** ifade etmektedir. ”

“Dayanıklı Tüketim Eğiliminde Gerileme”

Gelecek 12 aylık dönemde dayanıklı tüketim mallarına harcama yapma düşüncesi %1,6 azalarak 104,0 seviyesine geriledi. Ayrıca mevcut dönemde hanenin maddi durumu %0,1 azalış ile 67,7 olarak gerçekleşti. Buna karşın, gelecek 12 aya ilişkin genel ekonomik durum beklentisi ve hanenin maddi durum beklentisi endekslerinde artış kaydedildi. Bu durum, tüketicilerin geleceğe yönelik beklentilerinde temkinli bir iyimserliğin sürdüğünü, ancak harcama davranışlarında daha dikkatli bir tutum sergilediğini gösteriyor.

Tüketici Güven Endeksi Alt Endeksleri ve Değişim Oranları, Ekim 2025

	Endeks		Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	
	Eylül	Ekim	Eylül	Ekim
Tüketici Güven Endeksi	83,9	83,6	-0,4	-0,3
Mevcut Dönemde Hanenin Maddi Durumu	67,8	67,7	-3,2	-0,1
Gelecek 12 Aylık Dönemde Hanenin Maddi Durum Beklentisi	84,0	84,2	0,2	0,2
Gelecek 12 Aylık Dönemde Genel Ekonomik Durum Beklentisi	78,0	78,6	-0,5	0,7
Gelecek 12 Aylık Dönemde Dayanıklı Tüketim Mallarına Harcama Yapma Düşüncesi	105,7	104,0	0,9	-1,6

Kaynak: TÜİK

“Yerli Turistlerin Yurt İçi Harcamaları 116 Milyar 933 Milyon TL’ye Ulaştı”

Nisan, mayıs ve haziran aylarından oluşan II. çeyrekte, yurt içinde ikamet eden 13 milyon 938 bin kişi seyahate çıktı. Bir ve daha fazla geceleme kaydı ile ülke içinde yapılan toplam seyahat sayısı bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %13,9 azalarak 17 milyon 76 bin seyahat olarak kaydedildi. Yerli turistlerin yurt içinde yaptıkları seyahat harcamaları bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %13,4 artarak 116 milyar 933 milyon 487 bin TL oldu. Bu harcamaların %85,2’sini 99 milyar 655 milyon 181 bin TL ile kişisel harcamalar, %14,8’ini ise 17 milyar 278 milyon 306 bin TL ile paket tur harcamaları oluşturdu. Seyahat başına yapılan ortalama harcama ise 6 bin 848 TL olarak gerçekleşti.

II. çeyrekte harcama türlerinin toplam seyahat harcamaları içerisindeki dağılım oranlarına bakıldığında, en fazla paya %30,1 ile yeme ve içme harcamaları sahip oldu. Öte yandan, toplam seyahat harcamalarından ulaştırma harcamaları %25,8’lik, konaklama harcamaları %15,7’lik pay aldı. Bu harcama türlerinin geçen yılın aynı dönemine göre değişim oranları incelendiğinde, yeme ve içme harcamalarında %3,1, ulaştırma harcamalarında %7,1 ve konaklama harcamalarında ise %26,2’lik artış kaydedildi. Seyahate çıkış amaçlarında ilk sırada %60,3 ile yakınları ziyaret, ikinci sırada %32,2 ile gezi, eğlence, tatil, üçüncü sırada ise %3 ile sağlık yer aldı.

Seyahate Çıkan Kişilerin Seyahat Harcamaları, II. Çeyrek: Nisan-Haziran, 2025

Yıl	Çeyrek	Toplam Harcama (Bin TL)	Değişim Oranı (%)	Paket Tur Harcaması (Bin TL)	Değişim Oranı (%)	Kişisel Harcama (Bin TL)	Değişim Oranı* (%)	Seyahat Başına Ortalama Harcama (TL)
2024	Yıllık	419.300.959	82,5	50.024.775	142,0	369.276.184	76,6	6.274
	I	45.262.452	103,2	1.988.864	62,5	43.273.587	105,6	4.593
	II	103.114.141	115,8	10.341.588	130,8	92.772.553	114,2	5.200
	III	204.883.376	79,7	33.100.241	181,6	171.783.134	68,0	7.977
	IV	66.040.991	44,4	4.594.081	43,2	61.446.909	44,5	5.759
2025	I	76.429.290	68,9	4.971.791	150,0	71.457.499	65,1	6.040
	II	116.933.487	13,4	17.278.306	67,1	99.655.181	7,4	6.848

Tablodaki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

*Değişim oranı: Bir önceki yılın aynı dönemine göre hesaplanmaktadır.

İTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi

itosamkurumsal

www.itosam.org.tr

İTOSAM